

Παραπληροφόρηση μέσω διαδικτύου (Fake News)

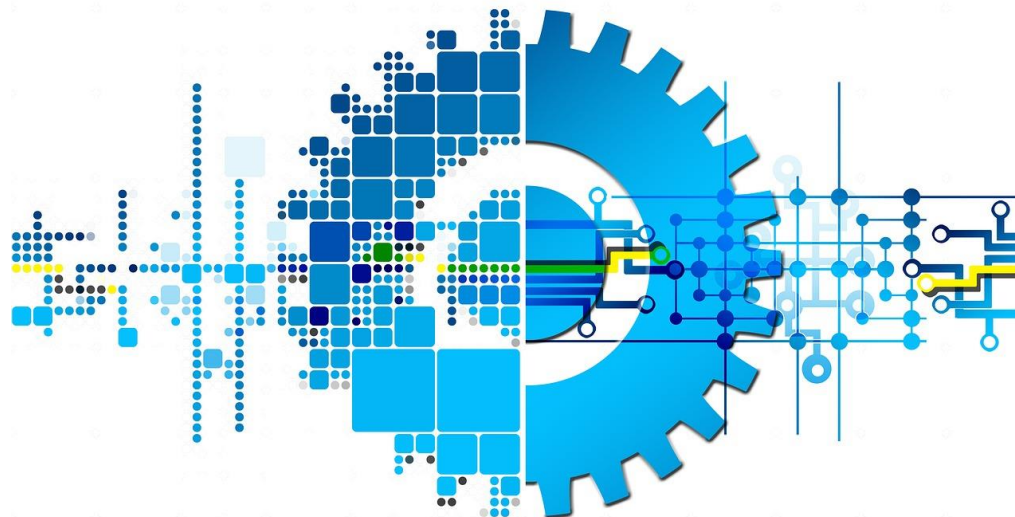
ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Συντάκτης:

Δρ. Ηλίας Μαραγκός
Τμήμα ΟΔΕ Πανεπιστήμιο
Πειραιώς

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΑ:

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΑΠΑΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

ΚΖ' ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ «ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΖΑΝΑΚΗΣ»

Α' ΕΙΔΙΚΗ ΦΑΣΗ

Περιεχόμενα

1. Ορισμός των Fake News.
2. Παραδείγματα παραπληροφόρησης.
3. Μορφές παραπληροφόρησης.
4. Διαδικασίες ελέγχου αυθεντικότητας ειδήσεων από το διαδίκτυο

Ορισμός της παραπληροφόρησης

- Η παραπληροφόρηση (Fake News) ορίζεται ως η εσκεμμένη απόκρυψη, διαστρέβλωση, ή επίκληση πλαστών στοιχείων από κάποιον με σκοπό να επηρεάσει τις πολιτικές ή άλλες αποφάσεις των ατόμων και να αποκομίσει πολιτικό, εμπορικό ή άλλο όφελος.
- Σε μεγάλο βαθμό, η παραπληροφόρηση είναι έννοια σχετική με την προπαγάνδα.

Παραδείγματα παραπληροφόρησης στην πολιτική (1)

Στο χώρο της πολιτικής:

- Η κατάθεση της Nayirah πριν την έγκριση του 1^{ου} Πόλεμου στον κόλπο.
- Διάφορες εικόνες και βίντεο που έγιναν από ορισμένα διεθνή ΜΜΕ.
- Η ανακατάληψη της πρεσβείας των ΗΠΑ στο Κουβέϊτ το 1991.

Παραδείγματα παραπληροφόρησης στην πολιτική (2)

- Η «ηρωίδα» της Νασιρίγια, [Jeshica Lunch](#) .
- Ο βιασμός της Βόσνιας μοναχής [Lucj](#) από μέλη της ομάδας των λευκών αετών των Σέρβων.
- Ο πλάστος κόσμος του Billy από την δημοσιογράφο των Washington Post, [Nancy Cooke](#). Η αφαίρεση του βραβείου Pulitzer και ο διεθνής διασυρμός της εφημερίδας.
- Η [ηλεκτρονική προπαγάνδα του ISIS](#).

Παραδείγματα παραπληροφόρησης από την πολιτική (3)

Στο χώρο της πολιτικής:

- Το βίντεο με την Nansy Pelosi.
- Το διάγγελμα της Βασίλισσας Ελισάβετ από το Channel4 τα Χριστούγεννα 2020.

Παραδείγματα παραπληροφόρησης από την υγεία

Στο χώρο της υγείας:

- Η επίκληση θεραπειών για κάθε νόσο μέσω του διαδικτύου.
- Η θεραπεία Shevchenko για τον καρκίνο.
- Τα πρωτοσέλιδα που εμφανίστηκαν σχετικά με την υποτιθέμενη
θεραπεία του COVID-19.

Η τεχνολογία αρωγός στην πληροφόρηση και την παραπληροφόρηση

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και των ΤΠΕ έχει επιδράσει δραστικά τόσο στην πληροφόρηση όσο και την παραπληροφόρηση.

Βασικοί λόγοι είναι:

- Το πλήθος των συσκευών με δυνατότητα σύνδεσης στο Διαδίκτυο.
- Οι μεγάλες ταχύτητες σύνδεσης στο διαδίκτυο.
- Τα δημοφιλή μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Η τεχνολογία αρωγός στην πληροφόρηση και την παραπληροφόρηση (pros)

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και των ΤΠΕ έχει βοηθήσει στην:

- Ενίσχυση της πληροφόρησης μέσω ανεξάρτητων πολιτών που είναι μάρτυρες γεγονότων τα οποία έρχονται στο φως της δημοσιότητας. Παράδειγμα: Η πρώτη ανάρτηση αναφορικά με την εξόντωση του Osama Ben Laden έγινε από τα κοινωνικά δίκτυα (και πιο ειδικά από το twitter).
- Αποδυνάμωση της δημιουργίας της συλλογικής μνήμης των εθνών από συγκεκριμένα κέντρα αποφάσεων ([Wikipedia](https://en.wikipedia.org/))

Η τεχνολογία αρωγός στην παραπληροφόρηση (cons)

Όμως:

- Η αξιοποίηση της τεχνολογίας στη δημιουργία αληθοφανών εικόνων, βίντεο, αρχείων κλπ ([Blomberg](#)).
- Η δυνατότητα καθενός να δημιουργήσει ένα ιστολόγιο ή έναν ιστότοπο και να διαχέει δημοσιεύματα

Έχουν ως αποτέλεσμα την εύκολη διάχυση της παραπληροφόρησης μέσω των κοινωνικών δικτύων ([Verizon](#)).

Η τεχνολογία αρωγός στην παραπληροφόρηση (cons)

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και των ΤΠΕ έχει επιδράσει δραστικά στην παραπληροφόρηση ([Verizon](#)).

Βασικοί λόγοι είναι:

- Η υπερπληροφόρηση δεν επιτρέπει την εύκολη διασταύρωση των ειδήσεων.
- Η «ισότιμη» εμφάνιση όλων των μέσων πληροφόρησης μέσα στο διαδίκτυο δημιουργεί στον επισκέπτη την υποχρέωση να αξιολογήσει την αξιοπιστία τόσο των μέσων πληροφόρησης όσο και των αναρτήσεων τους.

Μορφές παραπληροφόρησης (1)

Η παραπληροφόρηση γίνεται μέσω των παρακάτω τρόπων:

- Clickbait
- Παραπλανητικοί τίτλοι
- Προπαγάνδα
- Σάτυρα

Μορφές παραπληροφόρησης (2)

- Το Clickbait αφορά τίτλους με συναισθηματικό περιεχόμενο που έχουν σχεδιαστεί για να προσελκύουν την προσοχή των ατόμων. Βασικός σκοπός είναι η αύξηση των εσόδων από διαφημίσεις.
- Μέσα από το clickbait μπορούν να διαχυθούν και ψεύτικες ειδήσεις.

Παραδείγματα clickbait.

- «10 κόλπα για να αδυνατίσετε 60 κιλά»;
- «Νικήστε τον καρκίνο».
- «Πως να αποφύγετε τη φορολόγηση».

Μορφές παραπληροφόρησης (3)

Στο ίδιο πνεύμα με το clickbait, κινούνται οι παραπλανητικοί τίτλοι. Χρησιμοποιούνται για να δημιουργήσουν ενδιαφέρον προσελκύοντας τα συναισθήματα και την περιέργειά του ατόμου αλλά το περιεχόμενο της ανάρτησης είναι διαφορετικό από τον τίτλο. Συχνά, τέτοιοι τίτλοι μπορεί να ονομάζονται "clickbait".

Μορφές παραπληροφόρησης (4)

Η προπαγάνδα αφορά προκατειλημμένες και δυνητικά ψευδείς πληροφορίες που διαδίδονται μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Χρησιμοποιείται για να χειραγωγεί το κοινό και να δημιουργεί συγκεκριμένες απόψεις. Συνήθως βασίζεται στα παρακάτω εργαλεία:

- Συναισθηματικές εκκλήσεις.
- Αξιοποίηση ψεμάτων ή εσκεμμένης ελλιπούς ενημέρωσης.
- Κατασκευασμένες μαρτυρίες.

Μορφές παραπληροφόρησης (5)

Η σάτιρα των ειδήσεων είναι ένας τύπος παρωδίας που μιμείται πραγματικές πηγές ειδήσεων και το χιούμορ της προέρχεται συνήθως από την αδιέξοδη και ειρωνική παρουσίασή.

Ο κάθε αναγνώστης διακρίνει αυτήν την ειρωνεία, οπότε αυτό το είδος σάτιρας μπορεί μερικές φορές να παρερμηνευθεί και να θεωρηθεί ως πραγματικό.

Συνήθως, αν και η σάτιρα δεν προορίζεται για χειραγώγηση εξ ορισμού, μπορεί να έχει το ίδιο αποτέλεσμα με ψεύτικες ειδήσεις.

Αξιοπιστία ειδήσεων

- Υπάρχουν τόσο αξιόπιστες όσο και αναξιόπιστες πηγές ειδήσεων και είναι σημαντικό να αξιολογηθεί η αξιοπιστία μιας πηγής όταν προσπαθείτε να προσδιορίσετε την επαλήθευση του περιεχομένου της.
- Αξιόπιστες πηγές ειδήσεων είναι αυτές που παράγουν περιεχόμενο ειδήσεων ακολουθώντας αυστηρά δημοσιογραφικά πρότυπα και εστιάζοντας σε αναφορές βάσει γεγονότων. Παραδείγματα είναι The Economist, το Reuters, ο Guardian κ.α.
- Οι αναξιόπιστες πηγές ειδήσεων τείνουν να επικεντρώνονται περισσότερο στη γνωμοδότηση παρά στις αναφορές βάσει γεγονότων και γενικά δεν διαθέτουν ισχυρό έλεγχο γεγονότων. Παράλληλα, μέσα από έντονη προκατάληψη, αποτυγχάνουν να παρουσιάσουν ισορροπημένες προοπτικές σε θέματα που συζητούν.

Τρόποι αντιμετώπισης της παραπληροφόρησης μέσω του διαδικτύου (1)

Προσέξτε αν:

- Η ανάρτηση έχει σαφή μεροληψία και προσπαθεί να εμπνεύσει τον θυμό ή άλλα έντονα συναισθήματα από τον αναγνώστη.
- Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες για τον εκδότη και τον συγγραφέα του περιεχομένου. Έχουν καθιερωμένη φήμη; Είναι αξιόπιστες οι πηγές τους;
- Η ενότητα "Σχετικά με εμάς" του ιστότοπου μπορεί να τεκμηριώσει την αλήθεια των αναρτήσεων.
- Η ημερομηνία δημοσίευσης του περιεχομένου έχει αναντιστοιχία με αυτές των ειδήσεων.

Τρόποι αντιμετώπισης της παραπληροφόρησης μέσω του διαδικτύου (2)

Προσέξτε αν:

- Υπάρχουν θέματα αισθητικής του ιστοτόπου που σας δημιουργούν αμφιβολίες για την αξιοπιστία του περιεχομένου.
- Εμφανίζεται ψεύτικη διεύθυνση ιστότοπου: Συγκρίνετε τη διεύθυνση ιστού με την αρχική σελίδα του συγκεκριμένου οργανισμού ειδήσεων.
- Ο συγγραφέας είναι ανώνυμος (ή εξαιρετικά γνωστός).
- Το άρθρο παραποιεί τις πηγές του.
- Το άρθρο περιέχει ορθογραφικά και γραμματικά λάθη.

Αναφέρετε ψεύτικες ειδήσεις και παραπληροφόρηση

Εάν έχετε εντοπίσει παραπληροφόρηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ακολουθείστε τα βήματα που προτείνει το κάθε κοινωνικό δίκτυο, προκειμένου να αναφέρετε τις ψευδείς ειδήσεις.

Βιβλιογραφία και χρήσιμοι υπερσύνδεσμοι (1)

- Ottosen, R. (1992). [The media and the Gulf War Reporting: Advertising for the Arms Industry?](#) Bulletin of Peace Proposals. Vol 23(1): 71:83.
- Allcott, H.; Gentzkow, M. (2017). Social Media and Fake News in the 2016 Election. Journal of Economic Perspectives. Vol 31(2): 211–236.
- Shu, K.; Mahudeswaran, D.; Suhang Wang, S.; Lee, D.; Liu, H.; (2020). FakeNewsNet: A Data Repository with News Content, Social Context, and Spatiotemporal Information for Studying Fake News on Social Media. Big Data. Vol 8(3). [DOI: 10.1089/big.2020.0062](#)
- Bloom, M.; Daymon, C. (2018). Assessing the Future Threat: ISIS's Virtual Caliphate. Orbis. Vol 62(3): 372-388.
<https://doi.org/10.1016/j.orbis.2018.05.007>

Βιβλιογραφία και χρήσιμοι υπερσύνδεσμοι (2)

- Fakes in Journalism. Article from European Journalism Observatory. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://en.ejo.ch/ethics-quality/fakes-in-journalism>. Τελευταία πρόσβαση: 16-5-2021.
- A Guide to Misinformation: How to Spot and Combat Fake News. Από την Verizon. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.verizon.com/info/technology/fake-news-on-social-media/>. Τελευταία πρόσβαση: 16-5-2021.
- True and Stories: The great lie lie of the first gulf war. Ozy. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.ozy.com/true-and-stories/the-great-lie-of-the-first-gulf-war/271486/>. Τελευταία πρόσβαση: 16-5-2021.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ